

-BÜTÜN ÖYKÜLERİ-

Ziya Osman Saba

{ MESUT İNSANLAR
FOTOĞRAFHANESİ }

2. BASKI

♥ can
öykü

O akşam işimden erken çıkabilmişim. Şöyle Beyoğlu'na kadar bir uzanayım, dedim. Köprüden, saatlerdir pis hava ile dolmuş ciğerlerimin teneffüs hakkını vererek, Haliç'i ve Boğaziçi'ni selamlayarak geçtim.

Bir zamanlar oturduğum semtlerin vapurları yine hep o hareket telaşı içindeydiler. İşte Kadıköyü'ne kalkacak 6 vapurunun zili çalmaya başladı. İşte Boğaz'ın Anadolu sahilini yapacak 6, 5... Bir zamanlar saniyeleri bile kıymetli olan bu kâh küsurlu, kâh küsursuz rakamlar şimdi benim için eski ehemmiyetlerini ne kadar kaybetmişler!

Zil istediği kadar acılaşabilir, memur demir kapıyı kapamak tehdidini istediği kadar ileri götürebilir; ben artık o vapurların yolcusu değilim, benim oralarda artık kimsem kalmadı. Yüksekaldırım'dan istediğim kadar oyalana oyalana çıkabilirim. Tünel'e varınca tramvay bekliyormuş gibi üzüntülü bir hal alarak tramvaya binenleri seyrederek, sonra yayan gitmeye karar vermiş bir insan tavrıyla etrafi seyrede ede Galatasaray'a, Taksim'e kadar yürüyebilirim.

Karşımdan insanlar geliyor, arkamdan insanlar geliyor. Arkamdan yürüyenler nihayet beni geçiyorlar, karşımdan gelenlerin bazılarıyla bir an bakışıyoruz; bazıları beni görmüyorlar, benim de görmediklerim oluyor, bana sürtünenler, çarpanlar oluyor. Erkekler, kadınlar, uzun boylular, kısa boylular, yaşlılar, gençler, güzeller, çirkinler, zenginler, fakirler... Kocalı kadınlar, henüz nişanlılar, yalnızlar, kolunda sevgilisi olanlar, anneleri yanında yürüyen küçük çocuklar var. Cahit Sıtkı'nın, bir şiirinde "gün hazinesi" dediği bacaklarını uzun konçlu şosonlarda hapsedmiş bir ömür hazinesi genç kızlar var. Yalınayak çocuklar da var. Ayakları muhafazalıların arasında seğirtip gazete satmaya çalışıyorlar. Fakat ayakları üşümüyor gibi, herhalde alışmışlardır, diyorum. Hem onlar da kunduralılardan daha az mesut görünmüyorlar. Onlardan gazete alan zenginler, verdikleri paranın gerisini istemiyorlar. Bu onların sevincini bir kat daha artırıyor.

İki yanımda bu insanları, giydirmeye, doyurmaya, eğlendirmeye, bir kat daha mesut etmeye mahsus dükkanlar, mağazalar, salonlar var. Onların camekanları önünde durmaktan, hayale dalmaktan kendimi alamıyorum. Şu oda takımı ne güzel! İnsan yemekten sonra şu geniş koltukta kim bilir ne kadar rahat eder! Şu abajur, elindeki örgüsüne dalmış karısının yüzüne kim bilir ne tatlı bir pembelik verir. O zaman koca, gazetesini bırakarak karısının seyrine dalar... Şu masa, karşıki mağazada satılan radyolar için bilhassa yapılmış gibi, tam uygun gelecek. Radyonun üstüne de şu ileride, antikacıdaki biblolarından biri... Şehrin en büyük mobilyacısı bütün bir yatak odası takımı teşhir ediyor. İki kişilik karyola, atlas yorganı serilmiş, başucunda komodinine, üstündeki gece lambasına, yerde küçük halısına, pencerelerdeki tül perdelerine varıncaya kadar düşünülmüş, tam bir yatak odası... Perdeleri arasında da bir kış dekoru gözüküyor. Bütün oda kızıl bir aydınlık içinde, sahiplerini beklemekten sabırsızlanıyor gibi...

Fakat bütün bu eşyayı nereye taşımalı? Şu kat kat apartmanların hangi katı benim olabilir? İlerliyorum...

Ya şu mağazadaki mavi kolye. Tanıdığım kızlardan şu en mavi gözlüsüne ne kadar yaraşacak! Fakat o kız benim sevgilim değil ki!

Bir kunduracının camekanında yanlara doğru kaçmış gibi duran, kimi kapalı, kimi daha dekolte, bütün mahremiyetleri ile kadın terlikleri, bütün bir ev hayatını hayal ettiren terlikler...

Ah şu kadın eşyaları, çamaşırları, elbiseleri satan mağazalar... Düşünüyorum ki, bütün o çamaşırlardan, elbiselerden, tayyörlerden, mantolardan istediğim kadar alacak param olsa da, onları kullanabilecek, onları giyebilecek, "bütün bunlar senin için" diyebileceğim kimsem yok.

Sanki bütün bu mağazalar, bütün şu insanlara, saadet satıyorlar. Şu manavdaki renk renk, türlü türlü yemişler, meselâ şu iri, sarı kabuklular portakal değil, bir sofraya saadetini tamamlayacak bir başka lezzet, koku ve serinlik saadetidir. Şu satıcılar avaz avaz bağırarak, şu sattıklarımızdan da alın, daha çok mesut olun, demek istiyorlar. Hele şu köşede, ta Vefa'dan getirilmiş boza şişeleri. Bu, yemekten birkaç saat sonra, bir babanın, ailesi efradına, üzerine tarçın ekerek, leblebiler koyarak yudum yudum tattıracağı bir nev'i şahsına münhasır saadet değil de nedir?

Bu caddeye ne kadar da çok fotoğrafçı toplanmış, şimdiye kadar kaç tanesinin önünde resimleri seyretmişim. Bütün bu mesut insanlar buralara da saadetlerini tespit ettirmek için koşmuş olacaklar. Bu resimlerde, yaşayacaklarından daha uzun zaman tebessümleri devam edecek. Şu gelin, demin gördüğüm kocalı kadın değil mi? Şu pembe yüzlü, çift örgülü saçlı küçük çocuk, daha demin sıçrayarak yanımdan geçen genç kız değil mi? Belli belli! Bu fotoğrafhanelerde hiç ölülerin resmi yok. Zaten en yakın mezarlık buraya kilometrelerce uzakta. Bu caddede ancak mesut dolaşılabilir. Yalnız bu caddede bulunmak insanı mesut etmeye kafidir. Yaşadığımı, ben de saadetimi düşünmeliyim. Şu kadar dükkanın içinde elbette beni de mesut, hiç olmazsa memnun edebilecek şeyler satanlar da yok değil ya! Şuracıkta kunduralarını boyatabilirim. Şu kravatı pekala satın alabilirim. Yeni gelmiş şu şiir kitabı bana pekala zevkli saatler geçirebilir. Ben de pekala şu mesut insanların fotoğraflarını çıkarttıkları fotoğrafhanelerden birine girebilir, ben de mesudum, benim de resmimi çekebilirsiniz diyebilirim. Fotoğrafçı da itiraz edemez, sizin kimseniz yok, fotoğrafı ne yapacaksınız, diyemez. Sorarsa, elbette günün birinde benim de bir sevgilim olabilir. Sizin çekeceğiniz bu en güzel fotoğraf onun çantasının gizli bir köşesinde, güzel kokular içinde yatabilir, derim.

Sonra, beni sevecek kimse çıkmasa bile, haberiniz yok mu, yeni bir şiir kitabım intişar etti, bu kitap pekala bana şair dedirtebilir ve kim bilir, zaman gelir, edebiyat tarihçisi, bu kitap intişar ettiği zamanki fotoğrafımı arayabilir. İstikbalin nefis kağıtlı bir edebiyat tarihinin sayfaları arasından bütün gençliğimle tebessüm edebilirim. Evet, evet, hiç olmazsa genç değil miyim, ağarmış saçlarımla, biraz bezgin duruşuma bakmayın, nüfus tezkerem yanımda, buyurun, ben daha genç sayılırım. Ve sırf genç olmam, benden isteyeceğiniz tebessümü dudaklarımda yaratabilir.

Bir fotoğrafhanenin önünde bir otomobil durmuş ve etrafında bir meraklı kalabalığı hasıl olmuş. Yaklaşıyorum, otomobilin içi, camların kenarları bütün çiçeklerle süslü. Demek gelinle güvey fotoğrafhanedeler. Ben de bu fotoğrafhaneye girer, hem fotoğrafımı çıkartmış olur, hem de hayatlarının en mesut zamanlarından birini yaşatmakta olan bu çifti, kapıdan çıkmak üzere iken olsun, bir defa selamlarım.

Bütün duvarları fotoğraflarla kaplı holde bekliyorum. Bütün fotoğraflardaki insanlar tebessüm ediyorlar. İşte, yeni rütbesinin verdiği gurur ve emniyetle istikbaline gülümseyen genç subay. Büyük bir lastik topu dünyanın en büyük hazinesi imişçesine sıkı sıkı tutmuş, yanaklarından sıhhat fışkıran gülbüz çocuk. Bir fakültenin mezunlar hatırası: Hocalar, memnurluk ve iftihar içinde; yeni mezunlar da hocalarının etrafında, sırtlarından bir yükü atmış, uzun bir yolu bitirip bir ağaç altına oturmuş insanların saadetiyle gülüyor, hep gülümsüyorlar.

Sonra, yeni evliler, yan yana dururlarken, sevinçten, hazdan titredikleri adeta hissedilen, çiçekler içinde yeni evliler. Bütün şu delikanlılar hep evlenmişler, saadet duymuşlar ve mekteplerini bitirdikleri zaman fotoğraflarını çekmiş olan fotoğrafçıya koşup, işte evlendik, bu sefer de evlenme saadetini tadıyoruz, yeni fotoğrafımızı çekin, demişler.

Sonra, pürüzsüz, uzun bir evlilik hayatının en güzel bir noktasında, belki bu izdivacın bir sene—i devriyesinde, birkaç yaşına gelmiş çocukları ortalarında resim çektiren eski evliler. Kadın biraz şişmanlamış, erkeğin alnından doğru saçları seyrekleşmeye başlamış, karşı

duvarda asılı bir yeni evliler fotoğrafına bakarak gülümsüyorlar. Burada her şey, herkes birbirine gülümsüyor. Hiçbir ihtiyar, hiçbir çirkin, hiçbir düşünceli insan resmi yok. Sanki bu fotoğrafhaneye sevinçsiz hiçbir insan ayak atmamış. Yahut fotoğrafçı, bir muvaffakiyet sırrı olarak, makinesinin karşısında candan gülümseyemeyecek müşterisinin fotoğrafını çekmemiş.

Ben böyle düşünürken, birden atölyenin kapısı açıldı, gelin, elindeki çiçeklerden daha beyaz beyazlar içinde, yanında genç kocası, bir bahar havası bırakarak, bir bahar rüzgarı gibi önümden geçtiler, kendilerini bekleyen otomobile bindiler. Fotoğrafçı onları selametledikten sonra bir müddet daha eşikte kalarak otomobili gözleriyle takip etti, sonra geri döndü, yarattığı eserden memnun bir sanatkar haliyle kendi kendine gülümseyerek, beni görmeden bulunduğum tarafa birkaç adım attı. Neden sonra varlığımı fark edip, tatlı bir rüyadan uyanır gibi, bakışlarıyla ne istediğimi sordu.

— Fotoğrafımı çektirmek istiyorum. Güzel olmasını arzu ettiğim bir fotoğraf çektirmek istiyorum, dedim. Ben konuşurken adam da beni baştan aşağı süzüyor, yüzü deminki memnurluk halini yavaş yavaş kaybediyor, adeta endişeli bir ifade alıyordu:

— Buyurun atölyeye, dedi.

Ben önde, o arkada, çiçek ve lavanta ile karışık bütün bir saadet kokusunun dalgalandığı atölyeye girdik. Gösterdiği sandalyeye oturdum. Makinenin arkasına geçti, örtünün altında yüzü kayboldu, yalnız ara sıra sesini işitiyorum:

— Tabii durun!

— Kendinizi sıkmayın!

— Buraya fotoğraf çektirmek üzere gelmiş olduğunuzu unutun!

— Güzel sevinçli şeyler düşünün!

Bunu ihtar etmesine hacet yoktu, ben buraya zaten sevinçli düşüncelerle gelmiştim. Şimdi burada çekilecek fotoğrafı belki bir gün sevgilim çantasında taşıyacak... Belki bu resim...

Birden fotoğrafçının sesi, bu sefer biraz daha asabi, yükseldi:

— Lütfen, zorla gülümsemeyin!

Evet, zorla tebessüm ne kadar çirkindir! Zaten benim zorla gülmeye ihtiyacım yok. Şu adesenin arkasından bütün bir ebediyet bana bakıyor demektir, ben de bütün o ebediyete, bana hayran kalacak bütün o müstakbel nesillere büyük bir şair gibi biraz mağrur, biraz yüksekten, sadece tebessüm edebilirim.

Çok mu fazla kendini beğenmiş? Çok büyük, hatta gülünç bir iddia mı? Doğru! Benim esasen hayatta hiçbir iddiam olmadı ki!.. Bu çıkacak fotoğrafımın daha küçük, daha mütevazı bir vazifesi olabilir. Belki, dinimin bana vaat ettiği en yüksek mertebeye erişir, belki bir gün şehit düşerim. Belki o zaman bu fotoğrafımı, bazı mecmualar, diğer şehitlerinkilerle beraber, basarlar. Belki mektebim, verdiği şehitler arasında benim de bu resmimi müzesinin bir köşesine asar. Belki sadece ölüp giderim. O zaman da bu fotoğrafım hayatta kalmış birkaç akrabamın, birkaç vefalı arkadaşın beni anmalarına vesile olur. Onlara, şimdiden şükran ve dostluk tebessümlemlerimi göndermeliyim.

Dışarıdan gelen şu hayat gürültüsüne dalarak, şu odaya sinmiş beyaz gelin kokusunu teneffüs ederek, şu karşı binanın saçaklarında gagalarıyla öpüşen güvercinleri gözümün önüne getirerek, o delikanlı mezunlardan biriymiş gibi, genç subay gibi, bir gün şahadet mertebesine erişebileceğimi düşünerek, elimde sevgilimin eli varmış gibi, ortalarında çocuklarıyla fotoğraf çektirmiş olan evlilerin o rahat tebessümüyle... Fakat şimdi niçin böyle uğraşıp duruyorum?

Niçin kendi kendimi aldatmaya çalışıyorum? Benim asıl mesut zamanlarım ne oldu? Niçin asıl o zamanlar resim üzerine resim çıkartmadım? Niçin her hafta fotoğrafçıya uğramadık? Neden bugün buraya tek başıma geldim?

Fakat şimdi böyle şeyler düşünmenin de sırası mı ya! Dünyada her insan az çok bir felakete uğramış olabilir. Bunun için büsbütün kötümser olunur mu?.. Felaketler yerine saadetleri, ölmüşler yerine doğacakları, geçmişler yerine gelecekleri düşünmeliyim. Hem...

Birden, fotoğrafçı siyah örtüsünü başından atarak doğruldu. Yüzü hatta biraz terlemişti, ümitsiz bir tavırla:

— Beyim mazur görün, sizin fotoğrafınızı çekemeyeceğim, dedi.

Kültür ve Edebiyat Sitesi

munseat.com